

کلیات برنامه مهارت آموزی پژوهشگری سطح دو

اداره کل پژوهش های تحصیلی

بهار ۱۳۹۸

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مقدمه

برنامه مهارت‌آموزی پژوهشگری به عنوان مقدمه‌ای جهت اجرا و نهادینه شدن آموزش پژوهش محور و به منظور آموزش مهارت‌های پژوهشی به طلاب و عمق‌بخشی و تثبیت آموخته‌های آن‌ها، از نیم‌سال اول ۹۷ به صورت لازم‌الاجرا در مدارس سطح دو اجرایی گردید.

اهداف

۱. تحقق بخشی از هدف کلان اجرای نظام آموزش پژوهش محور؛
۲. تثبیت انگیزه و علاقه‌مندی به پژوهش در طلاب؛
۳. آماده‌سازی طلاب جهت ورود به عرصه‌های علمی پژوهشی؛
۴. ارتقاء و توانمندسازی اساتید در زمینه پژوهش؛

شیوه اجرا

با توجه به لازم‌الاجرا بودن برنامه مهارت‌آموزی پژوهشگری، این برنامه به تناسب ورودی‌های مختلف (مهر ۹۵، بهمن ۹۵، مهر ۹۶، بهمن ۹۶ و مهر ۹۷ به بعد)، ظرفیت‌سنجی متناسب با هر ورودی و رشته تحصیلی صورت گرفته است^۱ و در گام نخست مهارت‌های پژوهشی لازم و ضروری، تحت عنوان «آموزه» جهت انجام پژوهش به طور عام و مقالات پایانی طلاب به طور خاص، احصاء و گزینش گردیده و آن دسته از مهارت‌های پژوهشی که جزو لوازم هر پژوهش در مقطع سطح ۲ به شمار می‌رود، ارائه شده است؛ از جمله:

- **نگارش علمی:** شیوایی و روانی مفهوم، از اسلوب نوشته‌های علمی است. بدیهی است مفهوم نوشتارهای مبهم با رعایت اصول ساختاری، قابل فهم و روشن می‌گردد.
- **کلیات تحقیق و موضوع‌یابی:** قبل از پرداختن به مباحث و گام‌های تخصصی روش تحقیق، لازم است طلاب با کلیات و چیستی پژوهش و تحقیق و پس از آن با روش موضوع‌یابی آشنا شوند.

^۱. مراد از ظرفیت‌سنجی این است که معاونت پژوهش، متناسب با برنامه تحصیلی هر یک از ورودی‌های سطح ۲، ظرفیت‌های در اختیار خود را در نظر گرفته و از آنها جهت آموزش مهارت‌های پژوهشی در ضمن واحدهای آموزش بهره برده است. بنابراین تنوع و تعدد برنامه‌ها به دلیل تفاوت ظرفیت‌ها است.

- منبع‌یابی: به منظور بهره‌برداری بیشتر از منابع تحقیق، آشنایی با نحوه شناسایی و یافتن منابع مرتبط با موضوع، از اصول نگارش تحقیق است.
- مهارت استفاده از نرم‌افزارهای تحقیقاتی: آشنایی با نرم‌افزارهای علوم اسلامی، باعث تسریع و تسهیل در امر پژوهش‌های طلاب خواهد شد.
- طرح‌نامه‌نویسی: اصول نگارش طرح‌نامه و آشنایی با فرایند تدوین آن از ضروری‌ترین موارد نگارش مقالات است.
- فیش‌نویسی و پردازش اطلاعات: شیوه صحیح نگارش و دسته‌بندی فیش‌های تحقیقاتی و استفاده از روش‌های نوین فیش‌نویسی رایانه‌ای و آشنایی با پردازش اطلاعات، از مهم‌ترین اصول پژوهش است.
- پاراگراف‌نویسی: از آنجا که پاراگراف، ساختار هر نوشته علمی را تشکیل می‌دهد، آشنایی با ساختار یک پاراگراف علمی از مهم‌ترین اصول پژوهش شمرده می‌شود.
- مقاله‌نویسی: نظر به لزوم نگارش مقالات پایانی به جای تحقیق پایانی، آشنایی با چارچوب مقالات و اصول نگارش آن‌ها از مهم‌ترین آموزش‌های مورد نیاز هر طلبه است.
- نشست علمی و کرسی آزاداندیشی: کرسی آزاداندیشی و نشست علمی جهت تقویت بُعد اخلاقی و انگیزشی در نظر گرفته شده است و سبب ترویج روحیه پرسشگری و افزایش دانش تحلیلی و استدلالی طلاب می‌گردد. کرسی‌های آزاداندیشی و نشست‌های علمی، بر اساس نظام‌نامه و ضوابط ابلاغی مرکز مدیریت اجرا می‌شود.
- اخلاق پژوهشگری: رعایت اصول و ضوابط اخلاق پژوهشگری از مهمترین مؤلفه‌ها در امر پژوهش و تحقیق است و نهادینه شدن فرهنگ پژوهش با مقوله اخلاق پژوهش از لوازم پژوهشگری است.
- آشنایی با فنون و قواعد ترجمه عربی به فارسی: ارائه این آموزه در مقطع سطح دو از آن جهت اولویت دارد که پژوهش‌های علمی طلاب علوم اسلامی متوقف بر رجوع به منابعی است که غالباً به زبان عربی هستند.

۲. این آموزه در صورت ارائه درس «عربی معاصر» توسط معاونت آموزش و به صورت پیشنهاد سرفصل از جانب معاونت پژوهش، اجرا می‌شود.

• نحوه ارائه شفاهی (در سمینار، کنفرانس، نشست و همایش): یک پژوهشگر پس از تدوین پژوهش لازم است، بتواند یافته‌های پژوهش خود را در مجامع گوناگون علمی به بهترین شکل ارائه دهد. از این رو این مهارت به عنوان یکی از لوازم پژوهشگری ذکر شده است.

تبصره ۱: با توجه به جایگزین شدن مقالات پایانی به جای تحقیق پایانی، طلاب محترم علاوه بر آموزه مقاله‌نویسی در ضمن دروس، مهارت‌های تکمیلی و عملی جهت نگارش مقاله را در کارگاه «تدوین مقالات پایانی» در نیمسال پایانی فرا می‌گیرند. لازم به ذکر است این کارگاه، منضم به دروس آموزشی نیست و طلبه ملزم به شرکت در آن می‌باشد. هر مقاله پایانی از ۲۰ نمره محاسبه می‌شود و حداقل نمره قابل قبول برای مقالات پایانی، ۱۴ است. شایان ذکر است مقاله اول معادل ۱ واحد و کارگاه تدوین مقالات پایانی و مقاله دوم مجموعاً معادل ۲ واحد است.

تبصره ۲: متناسب با دروسی که در هر نیمسال تحصیلی وجود دارد، برخی از دروس جهت اجرای این مهارت‌ها گزینش گردیده است. این دروس با در نظر گرفتن قابلیت‌های محتوایی آن درس در اجرای مهارت پژوهشی مورد نظر انتخاب گردیده و متناسب با ظرفیت هر نیمسال، گاهی یک آموزه و گاهی دو آموزه پژوهشی در نظر گرفته شده است. اجرای آموزه‌ها، در ضمن یکی از دروس پیشنهادی صورت خواهد گرفت.

تبصره ۳: تولید محتوای علمی واحدهای پژوهشی و نیز ارتقاء و توانمندسازی اساتید بر عهده معاونت پژوهش می‌باشد.

تبصره ۴: نحوه محاسبه حضور و غیاب طبق روال سابق بر عهده معاونت آموزش می‌باشد.

نحوه اجرای مهارت‌های پژوهشی در ضمن دروس

مهارت‌های پژوهشی، متناسب با آموزه ارائه شده، به یکی از شیوه‌های زیر اجراء می‌شود؛

۱. اضافه شدن ظرفیت در اختیار پژوهش، به دروس آموزشی؛

۲. در نظر گرفتن مهارت پژوهشی در قالب شیوه تدریس؛

۳. تعیین تعدادی از سرفصل‌های آموزشی توسط معاونت پژوهش.

ارزشیابی

۱. درباره آموزه‌های پژوهشی که به دروس آموزش ضمیمه می‌شوند، ارزشیابی واحدهای آموزشی و پژوهشی به صورت مجزا و هر کدام از ۲۰ نمره است.
۲. در نشست علمی، کرسی و نحوه ارائه شفاهی که به صورت شیوه تدریس و بدون اختصاص واحد پژوهشی در نظر گرفته شده، همه نمره به آموزش اختصاص داده شده است.
۳. در آموزه‌هایی مانند اخلاق پژوهشگری که بخشی از سرفصل‌ها توسط معاونت پژوهش تعیین می‌شود، همه نمره بدون اختصاص واحد پژوهشی، به آموزش تعلق می‌گیرد.

شرایط و وظایف ارکان مؤثر

وظایف معاونت پژوهش مرکز

۱. طراحی و تنظیم برنامه آموزش مهارت‌های پژوهشی؛
۲. تولید محتوای مهارت‌های پژوهشی مندرج در برنامه؛
۳. برنامه‌ریزی جهت ارتقاء و توانمندسازی اساتید؛
۴. بازخوردگیری از نحوه اجرای مطلوب برنامه.

وظایف معاونت آموزش مرکز

۱. ابلاغ برنامه مصوب به همراه آیین‌نامه و دستورالعمل آن به مدارس؛
۲. توجیه و تبیین آیین‌نامه، دستورالعمل و ضوابط این برنامه به مدیران و معاونین آموزش مدارس؛
۳. نظارت مستمر بر حسن اجرای این برنامه؛
۴. فراهم نمودن همه زیرساخت‌ها و مقدمات لازم جهت اجرای این برنامه و تسریع بخشی به آن؛
۵. توجیه و تبیین برنامه و نحوه اجرای آن برای اساتید؛
۶. طراحی ساز و کار فراهم نمودن نظرسنجی از اساتید و طلاب جهت بازخوردگیری؛
۷. الزام اساتید به شرکت و حضور در کلاس‌های «ارتقاء توانمندسازی».

وظایف مدیر مدرسه

۱. فراهم نمودن همه امکانات و زیرساخت‌ها در مدرسه جهت تحقق موفقیت‌آمیز و کارآمد این برنامه؛
۲. نظارت و پیگیری مستمر بر نقش اجرایی و مهم معاون آموزش و پژوهش در حسن اجرای این برنامه؛
۳. برگزاری جلسات مشترک با حضور اساتید و معاونین آموزش و پژوهش جهت همفکری و تعامل؛
۴. انتخاب اساتید توانمند در امر مهارت‌های پژوهشی؛
۵. برگزاری جلسه با طلاب و تشریح و تبیین برنامه؛
۶. الزام اساتید جهت شرکت در کلاس‌های «ارتقاء و توانمندسازی».

و من الله التوفیق